

Atgimimas ir spaudos laisvės vaidmuo

(atkelta iš 1 psl.)

Tai buvo bundančios tautos balsas, nepaisantis „kompartijos rajkompir sekų“ nurodymų, reikalavimų maskviškio „genseko“ ir pastarojo atsiusto Kremliaus emisaro, patupdyto Vilniuje, įkyrios ir žeminančios kontrolės.

Sugriželiu iš Sibiro spauda

„Siekdamis apsaugoti save ir tautiečius nuo stalinizmo ar bet kurio kito autoritarinio režimo savivalės, įkūrėme „Tremtinio“ klubą, dirbantį dėl suverenios Lietuvos, demokratijos ir nacionalinės kultūros. Ne keršto ar asmeninės naudos ieškome, o tiesos ir istorijos teismo šaukiamės. Šintai tūkstančių lietuvių, amžiams atgulusių Šiaurės platybėse, Vidurinėje Azijoje, čia pat Lietuvos pakelėse ir Minsko plente, šiandien teisia gyvuosis. Todėl reikalaujame paskelbtį stalinizmą, kaip politinę sistemą, genocidu – nusikaltimu visai žmonijai ir lietuvių tautai.“

(Audrius Butkevičius)

„Iš pradžių buvo bandoma įrodyti, jog Lietuvoje nebuvo stalinizmo, o kažkokia ypatinga situacija, jog valdžios represijas prieš taikius gyventojus išsaukė klasę kova. Tačiau 1940–1941 metų birželio įvykiai neįtelpa į šią schemą, todėl dabar kuriamos kitokios teorijos. O tikslas vienas – pasislėpti nuo istorinės tiesos, uždelsti, sulėtinti stalinizmo demaskavimo procesą Lietuvoje.“ (Birutė Nedzinskienė, „Tremtinys“ Nr. 1, 1988 spalis)

Tikėjimas padeda atsitiesti

„Ypač noriu pabrėžti tikėjimo reikšmę kovoje su sunkiai nugalimu polinkiu. Kad žmogus jį nugalėtų, turi sudėti labai didelę auką. Anoniminiai alkoholikai yra pavyzdys, kad žmogus gali pakilti iš didžiausios bedugnės, jei šalia jo geras draugas ir jei jis gali atsiremti į auksčesnę jégą – Dievą. Sunki, kartais atrodanti net neperspektyvi kova su alkoholizmu yra rimtas perspėjimas mums visiems. Pačios gražiausios propagandinės akcijos galiai padėti tik negeriantiems ar beveik negeriantiems žmonėms. Žmogų prikelti gyvenimui gali tik tas, kurio rankose fizinė ir dvasinė gyvybė.“ (Kunigas Sigitas Tamkevičius. „Saryba“ 1989 m. Nr. 10, LPS Vyskupo M. Valančiaus Blaivystės sajūdis. Kauno tarybos leidinys)

Tautos gyvybingumo našta

„Juk Lietuvos kaimo žmogus, tarsi legendinis Atlantas, ištisais šimtmeciais ant savo pečių laikė lietuvių tautos dorovinio, fizinio ir dvasinio gyvybingumo naštą. Tai jie – kaimiečiai, išduoti savos aristokratijos ir intelektuojų, išsaugojo vieną iš pačių seniausių ir gražiausių kalbų pasaulyje, tai jie, siekdami atgauti prarastą valstybingumą, sudėjo daugiausia aukų ant Lietuvos laisvės aukuro. Sunku apskyti tas kančias, kurias Lietuvos žemdirbys iškentėjo stalininio genocido metais. Ir tik tada pakrypo, suverdėjo lietuviškasis Atlantas, kai stalininiai kolūkiai atėmė iš jo žemę, kai kaime buvo pradėtas dvasinis genocidas tarpusavio pjudymas, alkoholizmas, vagystės ir išdavystės.“ (Šilutės sąjūdininkų leidinys „Santara“ Nr. 6, 1989 m. balandžio 19 d.)

Neišplauta mūsų tvirtybė

„Negalima du kartus įbirsti į tą pačią upę“, – sako taip mokes senovės išminčius. Tačiau mes norime grįžti į praeities krantus, nes jie mums reiškia tapatumą su savimi, savęs supratimą, ateities prasmę. Juk nebuvome mirę. Buvome užgniaužti, prispausti, bet gyvasties srautas kunkuliavo nematomose gelmėse, o išsiliejęs paviršiuje ir neradęs įprastų krantų, pa-sklišdavo užpelkėjusiose lygumose. Da-bar mes veržiamės ižydamis vis didesnę jégą ir bijodami vėl netekti savęs, džiaugiamės pajutę pažistamą, kadaise mūsų pačių sukurtą formą, seną pavidala. Tai néra naujovių baimė. Tai išsvirtini-mas, krantų atstatymas, leidžiantis išdidžiai tarti – poviso šitoraudoноjo tva-nio mes likome tie patys, jis mūsų ne-sunaikino, neišplovė mūsų tvirtybės. Mes amžini.“ („Lietuvos aidas“ Nr. 1, 1990 m. gegužės 8d.)

„Taurosta“

Jonavoje Sajūdžio pradininkai pri-sidengė Lietuvos kultūros fondo klu-bo „Taurosta“ vėliau. Taurosta – nedidelis upelis, Neries dešiniakrantis intakas. Tuo pačiu pavadinimu pradė-tas leisti leidinys, redaguotas Vygaudo Juknelio. Pirmajame numeryje, pasirodžiusiame 1988 metų spalio 20 dieną, išspausdintas kreipimasis į Jonaviečius:

„Gerbiami žmonės! Jūsų rankose – įvykis. Pirmą kartą Jonavos istorijoje leidžiamas periodinis, valdžios nesankcio-nuotas laikraštis, skirtas Jonavos gy-ventojams. Pagaliau galime drąsiai pasakyti: į Jonavą atėjo Sajūdis. Mes nereikalaujame nieko, kas mums ne-prieklauso, bet kartu pareiškiame, kad viskas, kas vyksta šioje žemėje, priklauso konkretiems žmonėms, ku-rie čia gyvena. Ir niekas neturi mora-linės teisės jiems prieverta primesti savają valią, prisdengdamas „valsty-biniais“ interesais.“

Išsivadavimas

Atgimimo meto spauda buvo gausi. Vien per 1988–1991 metų laikotarpi periodiškai buvo spausdinami 126 leidiniai. Lietuvos Sajūdžio spauda kartu su gausiais mitingais bei kita veikla silpnino okupacijinį režimą ir spartino Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo vyksmą, kartu ir sovietinės imperijos režimo griovimą bei demokratijos plėtrą Europoje. Tai bu-vo pilietinis, kultūrinis ir moralinis iš-sivadavimas iš okupacijos varžtų remiantis Sajūdžio ideologija, kurios svarbiausias siekis buvo – remiantis nacionaline ir tarptautine teise atkurti okupantų sutryptą Nepriklausomybę. Šioje politinėje ir pilietinėje veikloje reikšmingą vietą užėmė Sajūdžio spauda, pasižymėjusi aiškia pilietine pozicija, paremta nacionaline ir tar-pautine teise. Buvo išvengta provoka-cinių smurto veiksmų. Atgimimo įvy-kiai kėlė susidomėjimą visame pasau-lyje. Demokratinės šalys idėmiai se-kė Sajūdžio politikos eigą. Sajūdžio veikla buvo išsamiai atspindima Sajūdžio spaudoje ir savo ruožtu tarptau-tinėje žiniasklaidoje.

Tai naudinga prisiminti minint Spaudos laisvės dieną.

Edmundas SIMANAITIS

Kaune atidengta visuomeninių organizacijų Atminimo sienelė

(atkelta iš 1 psl.)

Atminimo sienelė atidengė Krašto apsaugos ministrė R. Jukneviči-né, LR Seimo narys prof. A. Dumčius, Lietuvos šaulių sajungos Kauno apskrities Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės vadas Minvydas Mikalauskas, Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sajungos valdybos pirmininko pavaduotojas, dimisijos kapitonas Antanas Lukša, LR Seimo narys Rytas Kupčinskas. Sienelė pašventino arkivyskupas Sigitas Tamkevičius.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sajungos valdybos pirmininko pavaduotojas Antanas Lukša, pasvei-kinės Lietuvos Motinas, sakė: „Šian-dien susirinkome į šią aikštę, lyg į Lie-tuvos valstybės panteoną. Čia jamžinti prieškariu veikusiu ir vėl prikelty gyvoti bei atkurtos Lietuvos valsty-bės laikotarpiu įkurtų ir šiandien arkivyskupo Sigitos Tamkevičiaus pa-šventintų net 37 krikščioniškų patrio-tinių visuomeninių organizacijų var-dai. Tuo pačiu šiose juodo akmens plokštėse jamžinta kiekvieno šių or-ganizacijų nario veikla ir indėlis į mū-sų Tėvynės gražinimo, kultūros ir mokslo lobyną. Juk daugelio čia jam-žintų organizacijų nariai anuomet sto-joj į kovą prieš bolševikinį okupantą ir net dešimt metų vienui vieni puoselė-joji viltį apginti Tėvynę, Dievą ir Mo-tiną nuo raudonojo teroro ir panieki-nimo. O šiuo metu veikiantys nariai gaivina Laisvės kovos atminimą ir lie-tuvio tautos istoriją. Tai jie savo ma-

žais ir dideliais darbais ugdo pilietinį patriotinį jaunimą, stato paminklus, mokslo ir meno pasiekimais garsina Lietuvos vardą pasaulyui. Tegul šie dėl Tėvynės pasišventusiuoj simboliai gy-vuoja per amžius ir kiekvienam pra-eiviui ar čia šventes švenčiančiam tau-tiečiu ir užsieniečiu primena, kiek daug prasmingos veiklos mes turime ir kiek daug darbų ateityje dar mūsų laukia. Tegul šie akmenyje iškalti var-dai paskatina jaunimą burtis, gausin-ti šių organizacijų gretas, kad jų pat-riotinė ugdomoji veikla įgytų vis giles-nę prasmę.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sajungos valdybos pirmininko projekto autoriams, rémē-jams bei visiems geros valios žmo-nėms, surengusiems šią neužmiršta-mą prasmingą šventę ir pasiaukoja-mai dirbantiems dėl mūsų Tėvynės Lietuvos.“

Nuaidėjo trys pagarbos salvės: už Tėvynę Lietuvą, už visuomenines pat-riotines organizacijas ir už Motinas.

Renginyje dalyvavę P. Plechavi-čiaus jaunojo kario mokyklos mokiniai rodė savignos gebėjimus, kon-certavo jaunieji kudirkaičiai ir Kau-no ugdymo įstaigų moksleiviai.

Jolita NAVICKIENĖ

Aukutė RAMANAUSKAITĖ-SKOKAUSKIENĖ,
LR Seimo narė,

Kovoje už Lietuvos Laisvę

Balandžio 26 dieną LR Seimo ple-narinio posėdžio metu buvo priimta rezoliucija „Dėl istorinių datų sukak-čių paminėjimo“. Dokumentu yra kviečiamos valstybės institucijos, ne-vyriausybinės organizacijos, savival-dybės, bendruomenės ir visi Lietuvos piliečiai aktyviai dalyvauti stiprinant sąmoningos pilietybės dvasią, pamini-eti istorinių įvykių sukaktis.

Sovietinės okupacijos laikotarpiu Lietuvos vienos iš aukščiausių pilie-tiško sąmoningumo pavyzdžių buvo mūsų tautos partizanai, kovoje už de-mokratijos principais grindžiamą lais-vos Lietuvos gyvenimą. Šiemet mini-me Algimanto partizanų apygardos 65-ąsias metines. 1947 metų gegužės 1 dieną įkurtą apygardą tuo metu bu-vo pagrindinė Aukštaitijos kovotoju-vienių organizacija. Apygardos te-ritoriuje įsikėrė Šiaurės Rytų Lietuvos srities partizanų vadovybė, čia vykdavo svarbiausi Aukštaitijos par-tizanų vadų saskrydžiai, pasitarimai. Algimanto apygardą sudarė Žalioji, Kunigaikščio Margio ir Šarūno rink-tinės, veikusios tuometinėse Kupiškio, Pasvalio, Panevėžio, Rokiškio, Anykščių apskrityse.

Naujai įkurtos apygardos vadu ta-po buvęs Šarūno rinktinės vadas Antanas Slučka-Šarūnas. Pagrindinės ry-šininkės pareigas ėjo Onutė Žiemyté-Živilė. Algimanto apygardos štabo viršininku buvo paskirtas Antanas Palavenis-Skirmantas, adjutantu – Antanas Kisielius-Sakalas, Visuome-ninės dalies viršininku – Jurgis Urbo-nas-Lakštutis.

Apygardos vadas A. Slučka-Šarū-nas aktyviai palaikė ginkluotojo po-grindžio centralizacijos idėją, prisidė-jo prie Vyriausiosios partizanų vado-vybės kūrimo. Jam vadovaujant buvo įvykdyta ne viena karinė operacija prieš okupantą, užverbuoti vertingi partizanų informatoriai MVD ir MGB įstaigose. Per užverbuotus agentus partizanams pavykdavo gau-ti informacijos apie dalį asmenų, dir-busių MGB agentais ir informato-riais, taip pat apie planuojamus kari-nius veiksmus.

Leidžiant pogrindinę spaudą Al-gimanto apygardoje itin daug dirbo apygardos štabo Visuomeninės dalies viršininkas J. Urbonas-Lakštutis – re-dagavo didžiąją dalį leidinių.

(keliamai į 3 psl.)

LPKTS ir TS-LKD PKTF valdybų posėdžiai

Gegužės 5 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos buveinėje įvyko LPKTS valdybos posėdis. LPKTS valdybos pirminkas Edvardas Strončikas vius pakvietė tylos minute pagerbti Anapilin išėjusios buvusios LPKTS Kauno skyriaus pirmininkės Valerijos Paprockienės atminimą.

LPKTS pirminkas dr. Povilas Jakučionis aptarė organizacinius klausimus. Jis pasiūlė parengti ir išleisti naują LPKTS adresų ir telefonų knygelę, tobulinti LPKTS internetinį puslapį, patikslinti šių metų LPKTS filialų veiklos duomenis.

P. Jakučionis informavo apie įvykusius vizitus pas Premjerą ir Seimo pirminkę, kurių metu paaškėjo, kad Lukiškių aikštės Vilniuje ir Partizanų alėjos Kaune darbai turėtų prasidėti 2014 metais.

LPKTS pirminkas pasidžiaugė, kad mūsų organizacija – Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga – prisijungė prie Čekijos inicijuotos nukentėjusių nuo sovietų nusikaltimų organizacijų deklaracijos Europos Parlamente, kuria reikalaujama komunizmo nusikaltimų įvertinimo.

Kalbėdamas apie tremtinių grįžimo programą iki 2017 metų, P. Jakučionis paaiškino, kad grįžę tremtiniai gaus socialinį būstą, kurio nuomą apmokės savivaldybė. Taip bus išvengta piktnaudžiavimo, kai grįžę tremtiniai gautų būstą parduodavo ir išvažiuodavo.

I Jurgio Endziulaičio klaušimą dėl jungimosi su Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrija, LPKTS pirminkas atsakė, jog su bendrija bendradarbiaujama vienuomeninių organizacijų taryboje, LPKTS pasirengusi jungtis, tereikia bendrijos sutikimo.

LPKTS valdybos pirminkas Edvardas Strončikas tvirtino, kad valdybos darbas vyksta sklandžiai, susitiktā su keturių Dzūkijos regionų filialų pirmininkais, dalyvauta renginiuose. Jis pasiūlė vieną iš artimiausių valdybos posėdžių skirti LPKTS turtiniams reikalams aptarti.

Posėdyje aptarti finansų komiteto siūlymai.

Savaitraščio „Tremtinys“ redaktorė Jolita Navickienė

informavo, kad medžiaga knygai „Tremties vaikai“ jau surinkta, suredaguota ir pradėta makteuoti. Joje pateikta per 90 tremties vaikų istorijų (iš kurių apie 80 – visai naujos, niekur nespausdinotos), apie 300 nuotraukų. Ši knyga leidžiama savaitraščio „Tremtinys“ 1000-ojo numerio išleidimo proga. Šventinis minėjimas ir knygos „Tremties vaikai“ pristatymas įvyks liepos 14 dieną Kauno kariņkų ramovėje.

LPKTS valdyba nutarė šventinį 1000-ąjį „Tremtinio“ numerį išleisti spalvotą, išspausdintą ant kokybiško žurnalino popieriaus.

LPKTS jaunesniosios kartos komiteto narė Dalia Maciukevičienė pristatė Jaunesniosios kartos IX sąskrydžio, įvyksiančio gegužės 19 dieną Raudondvaryste, programą. LPKTS Šiaulių filialo pirminkė Valerija Jokubauskienė visus pakvietė birželio 2 dieną dalyvauti žygyje Priskėlimo apygardos partizanų takais. Sąskrydžio „Su Lietuva širdy“ vienas iš scenarijus autorui Petras Venslovas tvirtino, kad renginio organizavimas vyksta sklandžiai.

Nauju Telšių apskrities koordinatoriumi valdyba patvirtino Feliksą Šukšterį.

Nutarta kitą LPKTS valdybos posėdį surengti birželio 9 dieną.

* * *

Tą pačią dieną įvyko ir Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos valdybos posėdis. Politines aktualias aptarė šios frakcijos pirminkė Seimo narė Vincė Vaivedutė Margevičienė ir Seimo Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos pirminkas prof. Arimantas Dumčius.

Nuspręsta gegužės 12 dieną 10 valandą surengti TS-LKD PKTF tarybos posėdį, o 12 valandą – konferenciją. Patvirtintos tarybos posėdžio ir konferencijos darbotvarkės.

Aptartas pasirengimas atėjantiems LR Seimo rinkimams, svarstyti PKTF kandidatai daugiamandatės apygardos TS-LKD sąraše.

„Tremtinio“ inf.

Žinios iš Seimo Teisingumo ministras atlaikė interpeliaciją

Antradienį Seime vėl užvėrė politinis darbas: Seimo posėdis prasidėjo, galima sakyti, eiline interpeliacija koalicinės Andriaus Kubiliaus vadovaujamos Vyriausybės teisingumo ministriui Remigijui Šimašiui. Ši Seimo kadencija per pusketvirtį metų pasižymi eilinėmis ir nebesuskaičiuojamomis, opozicijos inicijuojamomis bedantėmis interpeliacijomis ministrams. Eilinėmis ir bedantėmis todel, kad jungtinė Seimo opozicija paprastai nesugeba nei kaip reikalaudama papurtyti ministro, nei išspręsti kokiu nors atitinkamas interpeliuojamos ministerijos kuruojamos sritis problemų. Taip atsitiko ir ši kartą.

Jau rengdamasis interpeliacijai teisingumo ministras R. Šimašius džiaugėsi, kad jam bus suteikta galimybė papasakoti Lietuvos žmonėms apie nuveiklus darbus. Beveik taip ir nutiko. Jis pasipasakojo, o politikai tik parėkavo, išliedami savo emocijas. Jokių racionalių minčių interpeliacijos metu pasakyta nebuvo. O kaltinimai skambėjo juokingai. Ministras buvo kaltintas dėl bylų, tokų kaip tiltai per Bražuolę sprogdinimas, Juro Abromavičiaus žūtis, Vytauto Pociūno mirtis, taip pat dėl Eglės Kusaitės, čėčėnų kilmės su tuo kūnui Gatajevų bylų, Garliavos istorijos bei Algirdo Paleckio teiginių apie Sausio 13-ąją. Ministrui beliko džiaugtis, kad jo nepasiteiravo „apie šventojo Brunono nužudymą 1009 metais“. Mat šioje byloje taip pat kaltieji nesurasti.

Ne kartą patvirtinės, kad supranta, kiek daug problema dar yra teisėsaugoje, jis ragino kolegas Seimo narius dirbtai ir spręsti jas kartu. Taip pat lyg mokytojas vaikučiams

tvirtino, kad žmonės Lietuvoje gali kritikuoti teismų darbą ir jų sprendimus. Interpeliacijos metu ne kartą stebėtasi, kad kai kurie Seimo nariai iš viso neturi supratimo, kas vykdo Lietuvoje teisingumą ir už ką atsakingas teisingumo ministras. Iš tiesų racionalus ir atviras R. Šimašius kalbėjimas visiškai nedėrojo prie Seimo tribūnos – proto kalbai ir racionaliomis įžvalgomis, prasidėjus priešrlinikinei karštinei, čia, deja, vietos nebéra. O interpeliacija, kurią transiliavo LTV, buvo reikalinga tik savireklamai. Tai patvirtina ir balsavimo, kuriame dalyvavo vos 63 Seimo nariai, rezultatai: 36 už interpeliaciją, 15 – prieš, 4 susilaikė. 16 biuletenių paskelbti negaliojančiais. Norint pašalinti Vyriausybės narį iš pareigų, pagal Seimo statutą, reikia surinkti bent 71 ministro darbu nepatenkinto parlamentaro balsą.

Vyriausybei didesnių priekaištų nerado

Kairioji ir mišrioji Seimo opozicija antradienį nepasinaudojo ir dar viena galimybė iš esmės sukritikuoti valdančiųjų dešiniųjų koalicinę Vyriausybę ir jos vykdomą ekonominę politiką. Mat gegužės 8 dieną Ministras pirminkas Andrius Kubilius pristatė metinę Vyriausybės veiklos ataskaitą. Nesivedamas į detalius skaičius jis teigė matantis keturias pagrindines problemas, kurias sprendė ir toliau spręs.

„Tos keturios problemas, kurioms noriu skirti pagrindinį dėmesį, – tai mūsų ekonomikos ir finansų politikos tvarumas, Europos finansinės ir kitokios

konsolidacijos poreikis, energetinė ir infrastruktūrinė integracija, kaip artimiausio dešimtmecio mūsų svarbiausias politikos prioritetas, ir moderniosios Lietuvos kūryba. Visa tai aš įvardinčiau kaip uždavinius, kuriuos turime įgyvendinti tam, kad susitvarkytume valstybės pamatus žvelgdamis į ilgalaike Lietuvos perspektyvą, į ilgalaike Lietuvos ateitį“, – sakė A. Kubilius.

Po ramios ir išsamios šias prioritetines sritis pristatantinių Ministro pirminko kalbos ji paklausė Seimo narys V. Valkiūnas, kuris žaismingai priekaištavo Premjerui, kad jo vadovaujama Vyriausybė tiek prisikolins, jog po Kalėdų Lietuvai daugiau nebeskolins, o ministrų kėdes, kurias kai kurie jau besimatuoją, tomis skolomis prikals vinimis. Į tai A. Kubilius ramiai paragino jį įtikinti ir kitus, kad „geriausia būtų šiai koalicijai ir toliau testi darbą“.

Taip pat buvo paaiškinta kaip ir kada bus grąžinamos 2010–2011 metais sumažinta pensijų dalis. A. Kubilius teigė, kad Vyriausybė yra patvirtinus „labai aiškią“ koncepciją, kaip bus kompensuojama. Kadangi Konstitucinis Teismas yra pasakės, kad negali būti tokia sumažintų pensijų kompensavimo tvarka, kuri vėl išbalansuoja mūsų pagrindinius viešuosius finansų parametrus, tai yra, nepamatuotai didintų deficitą ir skolą, kompensavimas priklausys ir nuo to, kaip auga mūsų ekonomika, kaip atrodys visi mūsų viešieji finansai. Tam reikės priimti ir specialų įstatymą, kurio projektas jau rengiamas.

Ingrida VĖGELYTĖ

Kovoje už Lietuvos Laisvę

(atkelta iš 2 psl.)

Cia nepalankiomis partizaninio karo sąlygomis skleidėsi ir žymios partizanės Dainos Glembaitės literatūrinis talentas. Apygardoje buvo leidžiami partizanų periodiniai leidiniai „Pragedruliai“ ir „Partizanų kova“, taip pat išleistas poezijos ir prozos žurnalas „Nejveiksi, sūnau, Siaurės“, spaudinys „Pavergtos Šventosios kloniai“, satyrinis žurnalas „Istrebitaliada“.

Aktyvi partizanų veikla greitai patraukė okupacinių struktūrų dėmesį ir buvo sukeltos didelės pajėgos prieš Laisvės kovotojus. Jau 1947 metais apygardos teritorijoje pradėjo veikti okupanto specialioji provokatorių grupė. 1949 metais ruduo tapo lemtingas apygardos partizanams. Lapkričio 1–2 dienomis MGB kariuomenė apsupo Šimonų girią ir sunaikino didžiąją dalį šiose apylinkėse buvusių partizanų bunkerų.

Dauguma Laisvės kovotojų žuvo, dalis buvo areštuoti. 1950 metų lapkričio 25 dieną srities vado įsakymu Algimanto apygarda buvo panikinta. Likę gyvi kovotojai įtraukti į Vytauto ir Vyčio apygardas.

Algimanto apygardos partizanų atlikti darbai paliko reikšmingą pėdsaką Lietuvos Laisvės kovų istorijai, jų pasiaukojimas tapo stipriu pilietiškumo ir patriotiškumo pavyzdžiu.

Paminėjome partizanų žūties metines

Praėjo 60 metų nuo dienos, kai karinės čekistų operacijos metu žuvo lietuvių partizanų būrio vadas Kostas Jankauskas-Vikeris ir partizanai: Vytautas Andriuškevičius-Vijoklis, Vincas Dambauskas-Žvejas, Sigitas Lastauskas-Aušra, Antanas Šalaševičius-Visvydas.

Paminėti šią istorinę sukaktį į Lazdijų rajono Būdviečio seniūniją atvyko nemažas būrys bendraminčių, bendražygų, žuvusių artimųjų, moksleivių.

Šv. Mišias už žuvusius Laisvės kovotojus aukojo partizano Sigito Lastausko-Aušros giminaitis, Aukštostos Panemunės parapijos klebonas, Aleksoto dekanas kanauninkas Daimantas Brogys.

Po šv. Mišių susirinkusieji nulyko į Bilyvčių kaimą, buvusią O. Cernelytės sodybą, kurioje 1952 metų balandžio 19 dieną žuvo penki partizanai. Toje vietoje artimųjų iniciatyva pastatytas paminklinis akmuo.

Partizanų atminimo jamzinimo vietoje kalbėdamas Lazdijų generalo Adolfo Ramanauską-Vanago šaulių 4-osios kuopos vadą, kovą už laisvę dalyvis Gediminas Karauskas įvardijo žuvusiuosius ir akcentavo, kad mūsų broliai partizanai žuvo, tačiau jie nenugalėti ir jų atminimas amžinas – išrytas akmens paminkle ir mūsų širdyse.

Partizanų atminimas buvo pagerbtas tylos minute, padėta gėlių, ižiebta žvakutė, aiđėjo dedikacinės salvės. Susirinkusieji sugiedejo „Tautiską giesmę“.

Sventinis minėjimas tėsėsi Būdviečio laisvalaikio salėje. Renginio metu kalbėdama Lazdijų rajono savivaldybės tarybos narė Janina Ražukienė prisiminė mūsų tautiečių patriotiškumą ir padidėjusi aktyvumą tautinio Atgimimo, Sąjūdžio metais. Džiaugėsi, kad vi suomenėje yra entuziastų, tėsiančių pradėtą veiklą, rūpinasi istorinės atminties išsaugojuimu. Nusipelnusiems šio krašto atstovams buvo įteiktos Lazdijų rajono savivaldybės padėkos ir atminimo dovanėlės.

Renginyje dalyvavo LPKTS valdybos pirmininkas Edvardas Strončikas. Jis pasidžiau-

gė, kad Lazdijų rajono bendruomenė deda daug pastangų siekdama jamžinti rezistencijos aukų atminimą. Taip pat priminė istorinės atminties per davimo jaunajai kartai svarbą ir pastebėjo, kad pagaliau visose bendrojo ugdymo mokyklose įteisintos privalomos „Laisvės kovų istorijos“ pamokos.

Prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę Bilyvčių kaime

Aldona Vilutienė, buvusi partizanų ryšininkė, Marijampolės muziejaus įkūrėja ir ilgametė vedėja, prisiminė istorinius, viltingus partizanų laikus ir pažymėjo, kad Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejuje yra sukaupta daug istorinių eksponatų, taip pat yra dokumentinės medžiagos ir apie Bilyvčių kaime žuvusius partizanus.

Naujosios Kirsnos kaimo bendruomenės komiteto pirmininkė, UAB Lazdijų sveikatos centro bendruomenės slaugytoja Irena Babarskiene pasakojo prisiminimus apie šiuos partizanus, mat jie vienu metu glaudėsi jos tévu so dyboje. Prisiminė ir čekistų vykdomą partizanų paiešką,

kuri, tik dėl laimingos atsitiktimos, jos tévams priklaušiusioje daržinėje besislapsantiems partizanams baigėsi sekmingai. Labai sujaudino pasakojimas apie tai, kaip ji, būdama penkiolikmetė moksleivė, pamatė išniekintus ir apdegusius jai gerai pažįstamų partizanų kūnus Lazdijų mieste, prie milicijos komisiariato, tada buvusio šalia mokyklos.

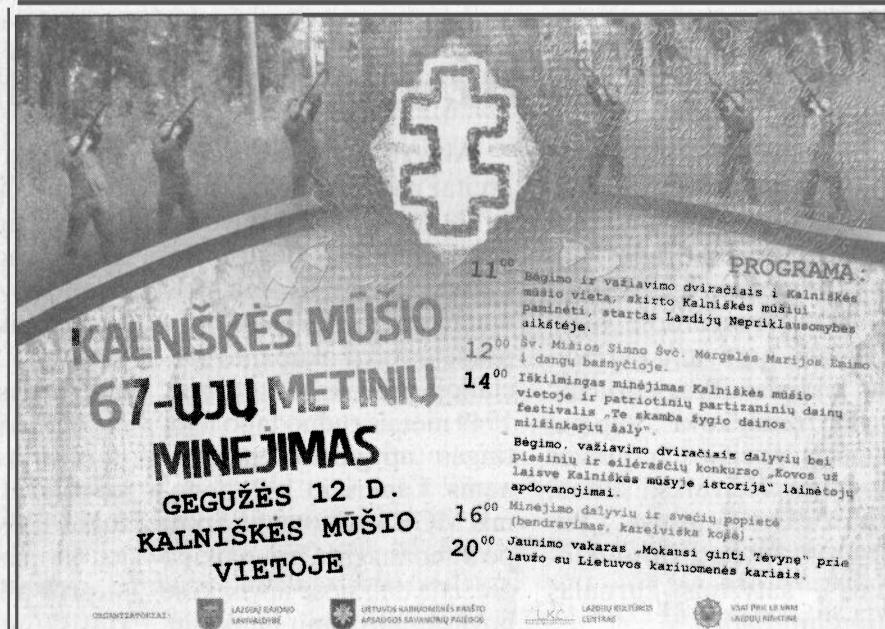
Liūdnus ir ilgesingus prisiminimus apie savo brolius partizanus Sigitą Lastauską-Aušrą ir Gediminą-Garṇį bei šeimos ištremimą ilgiems metams į Sibirą pasakojo Jonas Lastauskas. Jis kreipėsi į jaunąją kartą, prašydamas neuzmiršti kovotojų, kurie paaukojo savo gyvybes dėl mūsų laisvės ir nepriklausomybės, bei gerbti žuvusių atminimą ir bent du kartus per metus – pavasarį ir rudenį – sutvarkyti aplinką prie paminklinio akmens, nes jų artimųjų kiekvieną dieną belieka vis mažiau.

Šiltu aplodimentų sulaukė moksleivių koletyvas, vadovaujamas Būdviečio pagrindinės mokyklos mokytojos Neringos Rasiulienės, pažadėjusios, kad mokyklos bendruomenė, vadovaujama direktorės Birutės Sikorskiene, gerbs ir saugos partizanų atminimą, kasmet sutvarkys aplinką prie paminklo.

Renginyje skambėjo pozis posmai, Laisvės kovų dainų ansamblis „Žilvitis“, Būdviečio laisvalaikio salės folkloro ansamblis „Radtėlė“ ir Būdviečio pagrindinės mokyklos vaikų ir jaunimo folkloro ansamblis „Bittelė“ atliekamos dainos ir šokiai.

Dékoju Būdviečio laisvalaikio salės vadovei Danutei Levickienei ir ansamblui dalyviam už nuoširdų bendradarbiavimą organizuojant ši prasmingą istorinės atminties renginį.

Irina RADVILAVIČIENĖ
Romo Rusteikos nuotrauka

Sveikiname

Nuoširdžiai sveikiname buvusią Komijos tremtinę Stefanią ČERNYTE garbingo 90-ojo jubiliejaus proga.

Linkime stiprios sveikatos, dvasios stiprybės, Dievo palaimos ir daug daug žydičių pavasarių.

LPKTS Kauno filialas

* * * * *
Garbingo 85-ojo gimtadienio proga sveikiname buvusią partizaną, politinį kalinį, karį savanorių, Vyčio Kryžiaus ordininką Sigitą KVIETKAUSKĄ.

Linkime geros sveikatos, Dievo palaimos vykdant jaunystėje duotą priesaičią Tėvynei.

LLKS Tauro apygardos partizanai

* * * * *
75-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Šiaulių filialo pirmininką Valentiną KEMĘŠI.

Linkime sveikatos, stiprybės, ištvermės dirbant dėl žmonių ir Tėvynės. Tepadeda Jums Dievas.

LPKTS Šiaulių filialas

Padėka

Dékojame paaukojusiems knygos „Tremties vaikai“ leidybai:
Janinai Pikiotienei – 100 litų,
Antanui Šlapikui – 20 litų,
Birutei Gvaizdikienei – 100 litų,
Juozui Gerimantui Kaklauskui – 50 litų.
LPKTS valdybos pirmininkas Edvardas Strončikas

Kviečiame dalyvauti partizanų palaikų perlaidojimo ceremonijoje

Prisikėlimo apygardos bunkeris Daugėliškių miške (Ariogala, Raseinių r.) buvo įrengtas 1948 metų balandži ir naudotas kaip laikina slaptų susitikimų vieta. Ankstyvą 1950 metų liepos 22 dienos rytą štabo bunkeris buvo likviduotas, karinės MGB operacijos metu žuvę penki partizanai: 1949 metų vasario 16 dienos LLKS tarybos Deklaracijos signataras Leonidas Grigonis-Užpalis, Juozas Tomkus-Gabrys, Aleksas Meškauskas-Elytė,

žaukštai, šakutės, prožektorius, veidrodėlis, žibalinė lempa, kastuvas, pjūklas ir dar daug kitų daiktų. Visi daiktai yra perduoti Raseinių krašto istorijos muziejui.

Tarp bunkerio liekanų buvo rasta ir nusišovusių buvusių partizanų kaukolės atplaišos. Palaikų liekanos ištirtos. Belieka jas tinkamai pagerbti ir palaidoti.

Gegužės 18 d. (penktadienį) Raseinių rajono Ariogalos gimnazija kviečia dalyvauti partizanų, žuvusių Prisikėlimo apygardos bunkerijoje Daugėliškių miške (Ariogala, Raseinių r.), palaikų perlaidojimo ceremonijoje. **11.30 val.** dalyvių registracija Ariogalos gimnazijoje, **11.50 val.** eisena į Ariogalos Šv. Mykolo Arkangelo bažnyčią, **12 val.** sv. Mišios, **12.45 val.** eisena į Ariogalos miesto kapines,

13 val. palaikų perlaidojimas partizanų kalnelyje. Bus šventinamas koplytstulpis Daugėliškių miško bunkerijoje žuvusiems partizanams.
Pasiteirauti tel.: 8 428 50241.

2012 m. gegužės 11 d.

Tėvai puoselėjo gražaus gyvenimo iliuziją

Mano mama Kazimiera Lukauskaitė ištekėjo už Prano Vasiliausko, būdama labai jauna – nė 18 neturėjo. Tėvas atšoko su ja antras savo vestuves. Iš pirmos santuokos augino šešetą vaikų. Tėvas jau buvo subrendęs 33 metų vyras. Jų santuoka įregistruota 1913 metais.

Pirmieji trys vaikai, kurių susilaukė nauja šeima, mirė – tais metais mūsų krašte siautė baisi liga – „smaugas“. Netrukus į šį pasaulį atėjo Jonukas, vėliau – Jadvyla, Blažejus, Boleslovas, Danielius, Vytautas, Elena (tai – aš), Antanas, Justina, Alilija, Genovaitė ir Kazimieras. Mūsų šeimoje krykštavo 12 vaikų. Tėvams džiaugsmas, o ir mums tokiam būrelyje liūdnai nebuvė.

Tėvelis buvo baigęs caro „učiliščią“, tais laikais – mokytas ir išmanus žmogus, tad jam pavedė Pavirvyčio kaimo seniūno pareigas. Pavirvyčio kaimas – Telšių rajono Luokės valsčiuje. Ilgai jis dirbo seniūnu – nuo 1919 metų iki pat mirties – 1938-ųjų. Tėvai vaikus leido į mokslus, baigę pradžios mokyklą visi mokėsi Telšių gimnazijoje.

Mirus tėvui mama liko viena su 12 vaikų. Vyriausiam Jonui jau buvo suakė 20 metų, o Kaziukui – vos 8 mėnesiai. Jonas studijavo Kauno Vytauto Didžiojo universitete inžinerijos mokslus, Blažejus, atšventęs 16-ąjį gimtadienį, liko „gaspadoriauti“ ūkyje. Boleslovas ir Danielius mokėsi Telšių gimnazijoje, jaunesni – aš, broliai Antanas ir Justinas, lankėme pradinę mokyklą, Alilija, Genovaitė ir Kaziukas dar bėginiėjo namuose.

Atšiauriems skersvėjams papūtus

Brolį Joną areštavo 1941 metais Kaune. Jam buvo pritaikytas straipsnis už politinę veiklą. Tuo laikotarpiu politiniai kalinių be išlygų buvo vežami į Červenę. Kokia lemtis jų ten laukė, dabar kiekvienas gerai žinome. Tačiau iš tos kamerų, kurioje kalėjo mano brolis, kalinių nespėjo išgabenti, nes jau čia pat buvo nacių kariuomenė. Pajutę permainas, kalinių išlaužė kameros duris, koridoriuje, ant budinčiojo stalelio, rado raktus ir išleido likusius kalinius.

Tuo metu visą Žemaitiją ir Lietuvą sukrėtė baisios Telšių kalėjimo kalinių skerdy-

nės Rainių miškelyje. Išgirdusi apie skerdynes, mama su broliu Blažiejumi nuvažiavo į Rainius įsitikinti, ar tarp nužudytyų nėra Jono. Vieno kalnio kostiumas buvo tos pačios spalvos, kaip ir mūsų Jono. Mama tai pamąčiusi apalpo. Tačiau netrukus atvyko neatpažinti kalnio tėvai ir patvirtino, jog tai jų sūnus.

Kai kam buvo lemta ir iš Červenės sugrįžti. Tokia laimė nusišypsojo kaimynams

Dešinėje – Elena Vasiliauskaitė-Kuprienė. Tėviškėje – Pavirvyčio vienkiemijo atminimo paminklas, kuriamo įrašyti gausios Vasiliauskų giminės vardai

Viktoravičiams. „Kai buvo duota komanda: „Streliat!“ – pasakojo jie, – mes iškart krito į duobę“. Neilgam apsistoję Kaune, mūsų kaimynai sutiko sužeistą broli Joną. Jie ir pranešė mamai, kad Jonas gyvas.

Gyvenimas teka...

Reikšmingi mūsų šeimai buvo ir 1942-ieji. Sesuo Jadvyla ištekėjo ir kūrė savo gyvenimą, tų pačių metų rudenių Danielius jau nebegrižo į Telšių gimnaziją, nes iš jos buvo pašalintas, kai nupiešė ant lentos Staliną, sėdintį ant ožkos. Danielius su Jonu išvyko į Kauną, įstojo į technikos mokyklą. Telšių gimnazijos pirmoje klasėje pradėjome mokyti dviese – aš ir brolis Boleslovas. Vytautas lankė Luokės mokyklos 6 klasę, kiti vaikai taip pat mokėsi. Po metų mūsų namuose jau buvo du absolventai – Boleslovas baigė Telšių gimnaziją, Jonas – Kauno Vytauto Didžiojo universitetą. Tą rudenių brolis Danielius išvažiavo mokyti į Kauną, aš – į Telšius, Plikšių žemės ūkio mokykloje pradėjo mokslus krimsti Vytautas. Jonas įdarbino Kaine, Boleslovas – Luokėje. Mažieji tėsė mokslus pradineje mokykloje.

Namus laikinai praradome

1944-ųjų pavasarį naciai areštavo brolius Joną ir Danielių, mane, nebaigusį mokslų, parsivežė į tėviškę šeimininkauti. Mama, įsidėjusi į krepši lašinių, kumpio ir „naminukės“, išvažiavo į Kauną „išpirkti“ savo vaikų. Joną ir Danielių pavyko išgelbėti, nors jie jau buvo Kauno IX forte išrikiuoti sušaudyti. Grįžęs namo Jonas juose ilgai neužsibuvo. Jis su draugais iš-

važiavo į Vakarus. Įvairūs gandai tais metais pasiekdavo žmones, nes karas baigtis buvo aiški. Ne viena šeima traukėsi iš namų, ieškojo ramesnio užutėkio, kol baigsis karas. Vieną dieną ir mes – vienuolika žmonių – išvažiavome Varnių link. Rytų pusėje girdėjome kulkosvaidžių kalinimą. Keliaudami patekoime vos ne į fronto liniją, kai sovietų „Katiuš“ ēmė apšaudyti nacių žvalgybos automobilių. Pasislėpę giliame griovyje išlaukėme, kolviskas aprims.

Naciams besitraukiant, kai ir fronto linija pakeitė kryptį, grįzome į laikinai prarastus namus. Dar neperžengę jų slenksčio, Blažejus, Boleslovas ir Danielius atsisveikino su mama, artimaisiais ir kaimynais ir pasitraukė į pogrindį. Mes namuose radome tik tuščias sienas. Vėl pradėjome kurtis nuo nulio.

Netrukus prisistatė Luokės stribai ir ēmė klausinėti, kur vyresni broliai. Sakėme, kad nematėme nuo tos dienos, kai jie nacių buvo paimti apkasę kasti. Broliai su mūmis palaikė ryšį naktimis. Jei jie nepareidavo, mes su broliu Vytautu nueidavome į suartą vietą, nunešdavome maisto, švarių drabužių.

Areštų nepavyko išvengti

Gruodis mūsų šeimai buvo pažymėtas juoda spalva – areštavo mamą, broli Vytautą ir mane. Namuose liko „ūkininkauti“ Antanas, kuriam tada buvo 14 metų, ir dvejais metais jaunesnis Justininas. Alilija, Genovaitė ir Kaziukas buvo paaugliai, tad ir pagalbininkai – ne iš peties.

Luokės daboklė ir kai kurių gyventojų rūsiai buvo kimste prikimšti areštuoję.

T a r d y d a v o n a k t i m i s . Mums buvokalte kalama į galvą: suraskite Blažejų, Boleslovo ir Danielių.

Po dešimties tardymo dienų paleido. Grįžę ēmėmės naujos „taktikos“: paruošėme kiekvieno vaiko „turto“ rūsulėlių ir suteimus Vytautas mažuosius nuvežė pas pažstamus žmones. Vytautas su mama taip pat išvažiavo, o broliai

Antanas, Justinas ir aš išėjome ta kryptimi, kurią mums nurodė mama.

Pirmaisiai suėmė mamą, netrukus ir mane. Tai įvyko 1945 metų vasario 25 dieną. Iki kovo 4 dienos tardė Luokės saugume, vėliau išvėžė į Telšius. Dar vienas „etapas“ – pėsčiomis iš Telšių į Mažeikius, o iš ten į Jelgavą. Vėliau ešelonu – į Karelįj, už Medvėgorską.

Pirmas skaudulys

Mamą paleido 1945 metų rudenį. Grįžusi namo neberado dukters Alilijos. Ji buvo mirusi. Aš grįžau 1946-ųjų pavasarį. Mane tada kalino bėteismo ir nuosprendžio.

Mamos didžiausias rūpestis buvo vaikai. Susitarusi su patikimais, geros širdies žmonėmis, vaikus „idarbino“ piemenukais, už maistą jie ganė karves.

Tais neramiais laikais man dažnai tek davoe keisti gyvenamąją vietą, slapstytis, imtis įvairiausių gudrybių, kad apsaugočiai šeimą, pasitraukusius į rezistenciją brolius. Prisimenu vienam Žemaitijos kaimo krikštynas. Krikšto tėvai buvo partizanai, pakviesi svečiai, vaikinai – taip pat partizanai. Jie tame kaimo vaikščiojo dienos metu, nieko

nebijoj, nes jokių išdavysčių čia nebuvė.

Kartą susitikę su broliu Vytautu, abu nutarėme kartu važiuoti į Klaipédą. Čia, gelezinkelio stotyje, mūsų laukė čekistas. Areštavo abu. Iš Klaipėdos vežė į Šiaulius, kur Vytautas, pasinaudojės proga, greitai pasitraukė ir atsirado pas savo brolius, tuo metu jau priesaiką davusius partizanus. Mane tardė Šiauliouse, tačiau tai ilgai netrukė. Buvo nugabenta į Vilnių, kur tardytojai turėjo pakankamai irodymų, jog mano broliai – partizanai. Nors aš viską neigiau, niekas negelbėjo.

Vėl – į „kurortus“

Teismo nutartis: aštuoni metai lagerio ir treji – tremties. 1947 metų rugpjūti išvėžė į Kanską, vėliau – į Rešotus, Marijinsko lagerius. Nuo 1950 metų teko „sveciuotis“ Kazachstane – Kengyro, Karabaso, Karadžaro, Asylo, Džertaso lageriuose. 1954 metų gruodį grįžau į Lietuvą. 1947 metais stribai kaime aptiko broli Antaną. Kadangi su savimi jis neturėjo asmens dokumentų, buvo areštuotas. Tačiau iš areštinės Antanui pavyko pabėgti. Apsigydė žaizdas, susišaudymo metu buvo sužestas, jis atsidūrė pas partizanus. Tai buvo penktas Vasiliauskų sūnus, pasirinkęs kovą už Lietuvos laisvę.

Netekty

Skaudžia netektimi paženklinti 1947-ieji ir po jų sekę metai. Rugsėjo 8 dieną žuvė brolis Danielius-Pelėda, tų pačių metų rugsėjo 17 dieną tėviškės žemė nusidažė brolio Boleslovo-Vasario krauju. Brolis Justinas 1948 metais išėjo pas partizanus. Jam tada buvo 16 metų. 1949 metų rugsėjo 29 dieną Biržuvėnų miške žuvė keturi Vasiliauskai – Blažejus-Blinda, Vytautas-Vyturėlis, Antanas ir Justinas-Jurgis.

Ką tomis valandomis jautė mūsų motinos širdis, kaip ji išgyveno šešių sūnų netekties?.. Pasakyti, kad mano mama – didvyrė, būtų per daug banalu. Tūkstančiai lietuvių motinų tuomet apraudojo savo sūnus ir dukteris, iš skausmo plyšo jų širdys, tačiau nė viena nesakė, kad ta kova beprasmė, kad auka per daug brangi. Jos žinojo – ta auka Lietuvai, Laisvės ištroskusių Tėvynei.

**Pagal Elenos
VASILIAUSKAITĖS-
KUPIRIENĖS
prisiminimus parengė
Aušra ŠUOPYTÉ**

LGGRTC programa „Okupacijų istorija jaunimui“ Pietryčių Lietuvos mokyklose

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (LGGRTC) darbuotojai, siekdami supažindinti Vilniaus ir Šalčininkų rajonų jaunimą su nauja Lietuvos istorija, informuoti apie programą „Okupacijų istorija jaunimui“ ir tryliktaji nacionalinį mokinį konkursą „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“, jau kelerius metus lankosi Pietryčių Lietuvos mokyklose.

Programos tikslai: priimtinomis jaunimui formomis perteikti istorines žinias apie rezistenciją, jos ideologiją, struktūrą, formas ir sudėtinę pokario laikotarpi; parodinti rezistentų tévynės meilės, teisingumo, laisvojo pasaulio, demokratijos idėjos suvokimą; ugdyti jaunimo pilietiškumo ir patriotiškumo jausmą; skatinti jaunimo savarankišką mąstymą, nuomonių ir idėjų įvairovę; skatinti jaunimą ugdyti kūrybinius gebėjimus; skatinti gimtojo krašto pažinimą vasaros aktyvaus poilsio stovyklų ir trum-palaikių žygį metu; padėti jaunimui perprasti kiekvieno piliečio asmeninio indėlio į socialiai orientuotas valstybės kūrimą svarbą; siekti įrodinti istorinės praeities pažinimo ir suvokimo svarbą šiu dienų visuomenei; skatinti skirtingu kartu bendravimą ir bendradarbiavimą.

Programa „Okupacijų istorija jaunimui“ siekiama skatinti jaunimą aktyviai domėtis Lietuvos istorija.

2011 metų pabaigoje LGGRTC Atminimo programos skyriaus vedėja Dalė Rudienė, vyriausioji edukologė Gintarė Tučkuvienė, vyriausioji bibliotekininkė ir Vilniaus rajono savivaldybės tarybos narė Janina Šimkienė lankėsi Šalčininkų „Lietuvos tūkstantmečio“ gimnazijoje ir Dieveniškių „Ryt“ vidurinėje mokykloje.

Mokiniai buvo supažindinti su Genocido aukų muziejaus veikla ir edukaciniem programomis, su LGGRTC išleistais leidiniais

apie Lietuvos partizanus ir supykstančio konkursą „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“ sąlygomis, skatinami dalyvauti konkurse. Mokiniamas įdomiausia susitikimo dalis buvo viktorina. Mokiniai noriai atsakinėjo į klausimus ir džiaugėsi prizais – LGGRTC išleistomis knygomis.

2012 metų pradžioje tos pačios LGGRTC darbuotojos apsilankė Baltosios Vokės „Šilo“ ir Jašiūnų „Aušros“ vidurinėje mokykloje.

Rytų Lietuvoje lietuvių dėstomajai kalba mokyklose mokosi įvairių tautybių moki-

Baltosios Vokės „Šilo“ vidurinėje mokykloje, edukacinėje pamokoje, edukologė Gintarė Tučkuvienė

nai. Jie puikiai kalba lietuviškai ir labai domisi Lietuvos istorija. Viktorinų metu paaiškėjo mokiniai Lietuvos istorijos žinios, ir džiugu konstatuoti, kad jie gana geros. Tokie apsilankymai Rytų Lietuvos mokyklose yra labai svarbūs, nes mokiniai noriai dalyvauja viktorinose, yra smalsūs, be to, gera proga paskaitinti juos dalyvauti nacionaliniame mokinį konkurse „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“. Mokyklos

skirta Vasario 16-ajai, „Moksleiviai prieš AIDS“, Tolerancijos diena mokykloje, Nacionalinė gynybos diena. Pernai jaunimui mokykloje vyko bendruomenės dienos „Visuomeninė veikla – kas tai ir kam ji reikalinga?“

Nors mokyklos bendruomenė labai aktyvi, tačiau pati negali išspręsti visų problemų. Mokyklai reikalinga renovacija, deja, valdžios durys šiai problemai spręsti uždarytos.

Lankantis Pietryčių Lietuvos mokyklose sutikta daug puikių pedagogų, Lietuvos patriotų, besistengiančių dirbtį vardan tos Lietuvos. Pagalba šio krašto ugdytojams būtina, todėl tikėtina, kad naujojo LR Seimo vienas iš pirmųjų darbų bus Pietryčių ir Rytų Lietuvos mokyklų problemų sprendimas.

Janina ŠIMKUVIENĖ

Gausūs istorijos aruodai

Tarp daugiau nei 30 straipsnių keletas skirti knygnešių atminimui, taip pat lietuvių kovai dėl teisės lietuvių kalbą girdėti Suvalkų–Seinų krašto bažnyčiose. Aprašoma sunki lietuvių tremtiniai, vadinančių repatriantų, dalia. Jie 1941 metais buvo perkelti iš Suvalkų trikampio į sovietizuojamą Lietuvą ir apgyvenę išvykusiu vokiečių ūkiuose. 1942 metais vokie-

čiai šeimininkai grįžo ir lietuvių tremtiniai turėjo palikti ūkius – antrą kartą neteko didesnės dalies savo turto. Jie buvo nukelti į ūkius, atimti iš lenkų ir rusų Vilniaus krašte. Trumpai tepabuvę ir iš ten turėjo kraustytis. I senuosius ūkius Suvalkų–Seinų krašte jų nebepriėmė. Daugelis šiaip taip prisiglaudė sovietinėje Lietuvos ir vargą vargo drauge su visais gyventojais. Tuo tarpu lenkų pusėje

ILSEKITES RAMYBEJE

Bronė Nomeikaitė

1923–2012

Gimė Naujasodžio k., Žeimių valsč. (dabar Jonavos r.), ūkininkų šeimoje. 1949 m. su šeima buvo ištremta į Irkutsko sr. Kirovo r. Į Lietuvą grįžo 1957 m., apsigyveno téviškėje.

Palaidota Kulvos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Jonavos filialas

Liudvika Skirtauskaitė-Vaičiūnienė

1925–2012

Gimė Joniškyje. 1942 m. buvo išvežta į Vokietiją priverstiniam darbams. Į Lietuvą grįžo 1945 m. vasarą. Apsigyveno Joniškyje. Sukūrė šeimą. Vėliau persikelė į Jonavą, dirbo „Azoto“ gamykloje. Užaugino dukterį.

Palaidota Mažeikių r. Geidžių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį Vitaliją ir artimuosius.

LPKTS Jonavos filialas

Janė Pilsudskaitė-Burokienė

1923–2012

Gimė Pauliukų k., Jonavos r., ūkininkų šeimoje. 1948 m. šeima buvo ištremta į Krasnojarsko kr. Askizo r. Tremtyje sukurė šeimą. 1961 m. grįžo į Lietuvą. Užaugino dukterį ir sūnų. Sūnus jaunas neaiškiomis aplinkybėmis nuskendo.

Palaidota Jonavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį.

LPKTS Jonavos filialas

Juozapas Mikalauskas

1933–2012

Gimė Miežaičių k., Radviliškio r., ūkininkų šeimoje. 1949 m. buvo suimtas ir nutiestas. Kalėjo Omsko sr. lageriuose iki 1955 m. Grįžęs į Lietuvą dirbo Jonavos melioracijos valdyboje.

Palaidotas Jonavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Genę.

LPKTS Jonavos filialas

Jeronima Čekaitienė

1924–2012

Gimė Diržių k., Ukmergės r., ūkininkų šeimoje. 1948 m. šeima buvo ištremta į Krasnojarsko kr. Jeniseisko r. Tremtyje sukurė šeimą. Į Lietuvą grįžo 1957 m. Apsigyveno Jonavoje.

Palaidota Jonavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame seserį Anelę ir artimuosius.

LPKTS Jonavos filialas

jusių partizanų vado A. Ramanausko-Vanago rankračius iš Punijos kaimo, Aukusutė Ramanauskaitė-Skoauskienė rašo apie „iškilųjį Dzūkijos kunigėlį“ – partizanų pagalbininką Zigmą Neciunską.

Daug vietos skirto G. Lučinsko surinktiems duomenims apie Alytuje nacių kariuomenės įvykdytas žudynes pirmomis karo dienomis. Tai temai skirto neseniai išleista G. Lučinsko knyga.

Aleksandras JAKUBONIS

2012 m. gegužės 11 d.

Tremtinys

Nr. 18 (992)

7

Valerija Paulauskaitė-Paprockienė 1941–2012

Gegužės 2 dieną Eigulių kapinėse palaidota aktyvi visuomenininkė, buvusi LPKTS Kauno skyriaus pirmininkė, Igarkos tremtinė, tautinio meno ansamblio įkūrėja.

Valerija gimė 1941 metų balandžio 29 dieną Serežiaus valsčiaus Rusteikonių kaime, Jeronimo ir Onos Paulauskų šeimoje. Tėvas – partizanas, 1946 metais buvo areštuotas ir įkalintas 25 metams. Motina su Valerija ir jos vyresne seserimi 1948 metais buvo ištremtos į Igarką. Sunkus tremtinės gyvenimas ją užgrūdino ir suformavo charakterį. Ji buvo draugiška, nuoširdi ir jautri kitų nelaimėi, darbštī, pareiginga ir sumani. Daug pastangų įdėjo statant „Tautos kančią“

memorialą Kauno Petrašiūnų kapinėse.

Valerija su vyru Algirdu užaugino sūnų Arūną ir dukterį Auriką. Sulaukė trijų vakiacių. Ji buvo labai užimta visuomenine veikla, labai rūpinosi šeima.

Jos pastangomis įkurtas tautinio meno ansamblis „Gimtinė“. Ji subūrė buvusius tremtinius, norinčius šokti ir dainuoti, suradovo vadovą – dirigentą ir kompozitorių Praną Jurkonį, kuris kolektivui vadovavo 10 metų. Pradžia buvo sunki, bet choristai tobulėjo, meninis lygis kilo. Choras daug koncertavo, dalyvavo respublikinėse dainų šventėse, festivaliuose. Sakralinės muzikos repertuarą giedojo Kauno bažnyčiose, išvykė į Austriją, Italiją. Per 10 metų „Gimtinė“ Kauno vi-

Pro memoria

suomenei tapo žinomu choru. Jam vadovauja kompozitorius Rimantas Vaičekonis.

Valerijos širdies kibirkštėlė, įžiebusi meilę dainai, ir šiandien dega „Gimtinės“ choristų širdyse. Šviesus Valerijos atminimas ilgai išliks mumyse.

Reikiame nuoširdžią užuojautą jos artimiesiems.

Mišraus choro „Gimtinė“ dalyviai

Skelbimai

Gegužės 12 d. (šeštadienį) kviečiame buvusius Permės sr. Kudymkaro r. Galiašoro ir Šarvolio gyvenviečių tremtinius ir politinius kalinius į susitikimą Vilniaus r. Zujūnuose, Pergalės g. 14, pas Zitą ir Julį Simonavičius. Teirautis tel. 8 614 68 062.

Gegužės 12 d. (šeštadienį) 12 val. Jonavos krašto muziejuje įvyks LPKTS Jonavos filialo ataskaitinis susirinkimas-konferencija. Turėkite nario pažymėjimą, galēsite sumokėti nario mokesčių.

Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Gegužės 13 d. (sekmadienį) 14 val. Radviliškio kultūros rūmuose įvyks koncertas „Dainos Lietuvai“, skirtas Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienai. Dalyvaus: Radviliškio miesto kultūros centro buvusių tremtinį ir politinių kalinių choras „Versmė“ (vadovė Laimutė Steponavičienė), Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos Pakruojo filialo Guostagailio moterų ansamblis „Sidabrinė šarma“ (vadovas Methardas Zubas), Ukmergės kultūros centro buvusių tremtinų ir politinių kalinių choras „Tremtinės“ (vadovė Julė Juodienė), Radviliškio miesto kultūros centro mišrus choras (vadovas Kęstutis Pakštas), Radviliškio mokyklų moksleiviai, Romualdas Juzukonis atliks kardo dainų programą „Myliu Tėvynę ir Tave“.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Gegužės 18 d. (penktadienį) 19.15 val. „Ryto“ gimnazijos aktų salėje (Kluonio g. Nr. 2) prasidės Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejaus organizuojamas renginys „Nakties muziejus“, skirtas Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienai paminėti. Renginys bus pratęstas prie Mergelės akių memorialo, kur nusisimėlydžių sausumos pajėgų pučiamųjų orkestro. Žuvusių partizanų atminimą pagerbsime uždegdamis žvakutes, padėdami gėlių. Prie partizanų laužo skambės Druskininkų mokyklų ansamblį ir kitų atlikėjų dainos, gros pučiamųjų orkestras. Vaišinsimės kareiviška koše.

Knygų tremties ir rezistencijos tematika bei naujus „Laisvės kovų archyvo“ numerius galite įsigyti LPKTS būstinės knygynelyje, Laisvės al. 39, Kaune.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB "SEB" bankas.

Redaktorė
Jolita Navickienė
Redakcija:
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė
Mūsų adresas: Laisvės al. 39,
LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)
323 204, faksas (8 37) 323 214.
Indeksas 0117.
El. paštas:
tremtinys@zebra.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia
Spausdino spaustuvė UAB
„Rinkos aikštė“, Josvainių g. 41,
Kėdainiai
Offsetinė spauda 2 sp. lankai.

Kaina 1,75 Lt

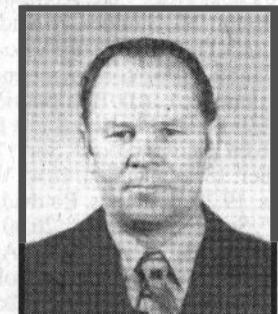
Gegužės 26 d. (šeštadienį) kviečiame į Irkutsko srities Usolės rajono Taljano gyvenvietės tremtinų susitikimą Kauno rajono Ilgakiemio kaimo kultūros namuose.
11 val. šv. Mišios Garliavos bažnyčioje.
Pasiteirauti tel. 8 684 93 635.

Tiražas 3000. Užs. Nr.

ILSEKITES RAMYBEJE

Jonas Vileišis

1933–2012

Gimė Padvariečių k., Vabalninko valsč., ūkininkų Veronikos ir Jono Vileišių šeimoje. 1948 m. motina su vaikais ištremti į Buriatijos Mongolijos Zaigrajevo r. Čelaną. 1957 m. grįžo į gimtinę. Lietuvoje dirbo melioracijoje, vėliau automechaniku. Sukūrė šeimą. Užaugino dvi dukteris ir sūnų. Prasidėjus Atgimimui tapo LPKTS Pasvalio skyriaus nariu, ne kartą išrinktas savivaldybės tarybos nariu. Buvo nepakeičiamas vėliavnešys visose šventėse ir saskrydžiuose Ariogaloje.

Palaidotas Kriklinų kapinėse.

Janina Vileišienė ir vaikai su šeimomis

Valentinas Steponas Baranauskas

1926–2012

Gimė Rokiškio r., Suvainiškio mstl., darbininkų šeimoje. 1944 m. buvo pašauktas į sovietinę kariuomenę, iš kurios pasišalino, todėl buvo suimtas, kalinamas Komijos Pečioros lageryje. Grįžęs gyveno ir dirbo Klaipėdoje, vedė, užaugino tris vaikus.

Palaidotas Klaipėdos Lébartų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Eleną, dukterį, sūnų su šeimomis ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos filialas

Veronika Vaičaitytė

1925–2012

Gimė Šiaulių valsč., Gudelių k. Baigusi Kairių mokyklą, istojo į Kauno medicinos mokyklą. Sajojo būti gydytoja. Prasidėjus okupacijos sutrukdomi moksloslas. Nuo 1946 m. buvo uoli Lietuvos partizanų ryšininkė Laima. 1948 m. Šiaulių NKVD ją areštauto. Šiaulių ir Lukiškių kalėjimuose žauriai tardyta nieko neįšdavė. Nuteista 10 m, Kalėjė Vorkūtos, Mordovijos spec. lageriuose. 1946 m. išleista į laisvę, Veronika nuvažiavo į Irkutsko sritis Alramajaus rajoną, kur trempyje gyveno ir sunikiai sirgojose senas tévas. Palaidojusi tévą, Veronika grįžo į Šiauliaus. Šiaip taip pavyko apsigyventi, įsidarbinti ligoninės vaikų skyriuje medicinos sesele. Už švelnumą ir gerumą vaikai ją labai mylėjo. Mylėjo visi, kas Verutę pažinojo. Išėjusi į pensiją, rūpestingai slaugė sergantį pusbroli.

Palaidota Kairių kaimo kapinaitėse.

LPKTB Šiaulių skyrius

Danutė Morkūnaitė-Juknienė

1937–2012

Gimė Medinų k., Jonavos r., ūkininkų šeimoje. 1949 m. su tévais ir broliu buvo ištremta į Irkutsko sr. Šitkino r. Boldovkos k. Taišete baigė vidurinę mokyklą. 1958 m. sukūrė šeimą su politiniu kaliniu Vytautu. 1960 m. grįžo į Lietuvą. Dirbo Jonavoje buhaltere. Užaugino dukterį ir sūnų.

Palaidota Jonavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį ir sūnų su šeimomis.

LPKTS Jonavos filialas

Gegužės 26 d. (šeštadienį) 11 val. Kauno įgulos karininkų ramovėje (Mickevičiaus g. 19) įvyks Norilsko 1953 m. politinių kalinių, sukilmio dalyvių susitikimas. Maloniai kviečiame dalyvauti.

Teirautis tel. (8 5) 231 8026 Broniaus Zlatkauš, (8 37) 778 954 Vytauto Balsio.

Teirautis tel. 8 682 52 418.

Gegužės 26 d. (šeštadienį) 13 val. šv. Mišios Berčiūnų bažnyčioje. Po pamaldų vyks popietė. Maloniai kviečiame dalyvauti.

Teirautis tel. 8 682 52 418.

Gegužės 26 d. (šeštadienį) 11 val. šv. Mišios Garliavos bažnyčioje. Po pamaldų vyks popietė. Maloniai kviečiame dalyvauti.

Teirautis tel. 8 684 93 635.

